

JACOB HAAGSMA

# Zapiekanka

**P**olen, wat weet ik nou van Polen? Ooit een paar keer doorkruist, onderweg naar Litouwen en weer terug – en een paar jaar later nog eens. Nachtje doorgebracht in Gdynia, een havenstad dicht bij Gdansk.

Het enige wat me qua eten is bijgebleven, is de zapiekanka, een warm broodje dat sterk doet denken aan een pizza. Het is nog maar een jong ding, want ontwikkeld in de jaren zeventig – toen de communisten het er nog uitgebreid voor het zeggen hadden.

Goed, over culinaire aangelegenheden hoeven we het dus niet te hebben. Muziek dan maar – dan kom je ook een heel eind in het doorgronden van de volksziel.

Een paar maanden geleden had ik een uiterst prettig gesprek met Kroke, een Pools trio dat tien dagen lang was neergestreken in Ryptsjerk, om in het kader van LF2018 bij te dragen aan het *Under de toer*-project *Yn it skaad fan de toer*.

Aardige mensen waren dat, enthousiast ook. En gespeeld met de grootsten hè. Met Peter Gabriel, met Steven Spielberg (die net als Woody Allen een aardig potje klarinet blijkt te spelen), met Nigel Kennedy. Die, overigens, bij zijn optreden op Festival Oranjewoud specifiek om Pools bier vroeg – hij heeft een Poolse vrouw en woont een deel van het jaar in Krakau.

Daar komt Kroke dus ook vandaan. Dit trio begon als klezmerband, geïntrigeerd als ze waren door de Joodse cultuur in die stad. Het is geen verrassing dat die grotendeels verdwenen is in de Holocaust.

Gevoelige materie, uiteraard. Waag het niet, bijvoorbeeld, om te reppen van 'Poolse vernietigingskampen', ook al staat het voormalige Duitse concentratiekamp Auschwitz op Poolse bodem. 't Is daar zelfs strafbaar.

Niet dat de Poolse geschiedenis van antisemitisme vrij is, al was het land ooit brandpunt van de

speeld met Tomasz Stanko, ook al uit Krakau: uiterst lyrisch trompettist en een van de leidende figuren in de Poolse jazzscene.

Die bloeide in de jaren zestig ook al, bijvoorbeeld in de persoon van de jong en tragisch gestorven Krzysztof Komeda, pianist (Stanko speelde nog met hem) én componist van de muziek bij verschillende vroege films van Roman Polanski.

Polanski (1933) groeide op in het Joodse getto van Krakau. Hij overleefde als kind de Jodenvervolgving, maar was wel getuige van talloze wreedheden die de Duitsers begingen. Nogal een voedingsbodem voor de tastbare, duistere sfeer in menige film van hem.

In de Tweede Wereldoorlog verloor Polen een vijfde van zijn bevolking, onder wie niet minder dan 3 miljoen Joden (veel hadden er hun heil gezocht vanuit Rusland en Oekraïne).

Het land schoof een flink eind op naar het Westen. Het moest een behoorlijke lap afstaan aan Rusland en kreeg er een flink stuk Duitsland voor terug, een proces waarbij ook weer slachtoffers vielen.

Ja, je begint met muziek en je komt uit op allerlei bloedige episodens in de geschiedenis. Had ik nu maar meer van die Poolse keuken geproefd dan die vermaledijde zapiekanka, dan was dit misschien een wat luchtiger stukje geworden. Maar we mogen er ook weer niet omheen.

“NIGEL KENNEDY  
VROEG SPECIAAL  
OM POOLS BIER

Joodse cultuur. Wat mij trof is dat twee van de drie leden van Kroke pas naderhand weet kregen van Joods bloed in de aderen – en bij de derde hing er ergens een zigeuner in de stamboom. Alsof de muziek hen de weg wees naar hun afstamming.

De mannen van Kroke vertelden me tot mijn grote plezier ook dat ze weleens hadden ge-

Op deze pagina tijdens de zeven Grenzeloos-weken een column over de kunst en cultuur van het betreffende land. Onze cultuurredactoren Kirsten van Santen en Jacob Haagsma wisselen elkaar af. Vandaag Jacob Haagsma (op illustratie rechts-onder). Boven de pagina staat 'kolumna' van 'napisana kolumna': geschreven column in het Pools.

